

MRB

Magmás és Metamorf Munkabizottsági (MMMB) ülés

2020. szeptember 2. 10:00-12:00

Napirendi pontok:

1. A korábbi jegyzőkönyvekre érkezett válaszok megvitatása
2. Miocén és annál fiatalabb vulkáni képződményekhez tartozó litosztratigráfiai egységek neveinek revideálása
3. Egyéb (pl. formai, terjedelmi követelmények)

Résztevők.

H. Lukács Réka, Selmeczi Ildikó, Harangi Szabolcs, Gyalog László, Józsa Sándor, Szepesi János, on-line csatlakozott: Sebe Krisztina, Németh Bianka, Csillag Gábor

Első napirendi pontként Lukács Réka összegezte a munkabizottság eddigi tevékenységét, ezen belül a legtöbb kérdést, vitát felvető kérdéseket. Ezen belül a leglényegesebb a piroklasztit képződmények nevezéktana. Röviden ismertette az e témában frissen érkezett hozzászólásokat (Karátson Dávid, Németh Károly, Csillag Gábor).

Lukács Réka összefoglalta, hogy a piroklasztitok litosztratigráfiai nevezéktana esetében az MRB MMMB szakmai revíziója során milyen problémát kell kezelni, és ismertette az ügyben tett lépéseket.

1. Elmondta, hogy e kérdésben konzultált az MRB vezetőségével, felvette a kapcsolatot az ICS (International Commission of Stratigraphy) vezetőségével és kikérte álláspontjukat. Az ICS vezetőségéből Mike Eastontól kapott választ, a jelenlévőkkel ismertette ennek lényegi pontjait.
2. A nevezéktani kérdésben kikérte a magmás kőzetek oktatását végző, azok nevezéktanát tanító hazai kollégák véleményét is. Ennek eredményét kör e-mailben megosztotta. A felsőoktatási oktató kollégák többsége a hivatalos, nemzetközileg elfogadott, publikált kőzettani nevezéktan használatát javasolja. E szerint, a szóban forgó piroklasztit formációk esetében a lapillitufa adható, mint domináns litológiai név, vagy elfogadható az általános piroklasztit elnevezés is. Erről számos írásbeli anyag készült, amit az MMMB tagok megismerhettek.
3. Néhány kolléga írásban jelezte, hogy véleményük szerint a lapillitufa nem elfogadható név, mivel a nemzetközi gyakorlatban általánosan használják a tufa nevet piroklasztitokra, ami korábban a hazai formáció nevekben is szerepelt, és úgy vélik, ezt meg kellene tartani.
4. Mivel az MRB által elfogadott litosztratigráfiai nevezéktannak egységes elveken kell alapulniuk, ezért az MRB többi munkabizottságának a véleménye is fontos, és ez alapján, együttesen kell kialakítani egy megoldást. Az MMMB-hez tartozó magmás képződmények más albizottságok tématerületén is megjelennek, ezért is fontos, hogy az ő véleményüket is figyelembe vegyük.

5. Az MMMB kiemelt és az MRB vezetőségtől elvárt feladata, hogy biztosítsa a magmás és metamorf képződmények helyes kőzettani/litológiai nevezéktanát, és ennek megfelelően végezze a kért, szakmai alapú revíziót. A vitát kiváltó kérdésekben, ahol nem látszik egyetértés, a döntést nem szeretné egyedül meghozni, ehhez kikéri szélesebb szakmai kör véleményét.
6. A litosztratigráfiai egységek neveinek olyannak kell lennie, hogy szakmailag helytálló, kereshető, érthető, praktikus és informatív (pl. utaljon a domináns kőzettípusra) legyen a szakemberek és a nem szakemberek számára is.
7. Amennyiben az MRB tagjainak többsége számára nem praktikus és érthető a szóban forgó formációk domináns kőzettípusa alapján való elnevezése, akkor más megoldást kell találni, amely szakmailag helyes és követi az MRB egységes névadását, vagy **kivételt kell képezni**.

Csillag Gábor és Selmeczi Ildikó felvetette, hogy a tufa mint a piroklasztitokra utaló általános név meghonosodott a szakmai gyakorlatban.

A jelenlévők azonban egyetértettek abban, hogy az érvényben lévő, hazai és nemzetközi szinten is elfogadott és alkalmazott, a publikációkban is megkövetelt és az egyetemi oktatásban tanított vulkanológiai osztályozás alapján a piroklasztitok esetében a tufa és a lapillitufa szemcseméretre utaló litológiai név, a tufa nem szinonimája a piroklasztitnak.

Harangi Szabolcs elmondta, hogy a tufa általános használata mellett szakmai, litológiai érv nem lehet, egyedül a sok helyen tapasztalható hagyományos használat. Nemzetközi szinten, például az angolszász területeken, egyes piroklasztit képződmények tufa elnevezésében akár évszázados alkalmazás, hagyomány áll. Mondhatjuk ezt a hazai formációk esetére is, ahol évtizedek óta általánosan használják a tufa elnevezést, azonban arra rá kell mutatni, hogy ez nem követi a litológiai nevezéktanát, és akkor fontos megjegyezni, hogy ezek esetében nem litológiai alapú az elnevezés, hanem korábbi megszokáson alapul. Amennyiben ezt elfogadja az MRB és albizottságai, akkor ezzel a kitételrel, magyarázattal maradhat csak meg a szakmai revízió után a tufa név.

Mindezek alapján az alábbi lehetőségek merültek fel, amelyhez a munkabizottság kikéri az MRB és az érintett munkabizottságainak véleményét. A piroklasztit litosztratigráfiai egységek elnevezése min alapuljon?

a, domináns litológia alapján történő elnevezés (ez az esetünkben a lapillitufa; a tufa kőzettípus alárendelten jelenik meg az ismert felszíni előfordulásokban), hasonlóan a többi litosztratigráfiai egységhez (pl. aleurolit, vörösgyag, homokkő stb.)

b, a tufa megnevezést tovább vinni, alkalmazni, de ebben az esetben magyarázni kell, hogy a névadás itt nem a domináns litológia alapján történik, mint más esetekben, hanem kivételt képezve itt egy korábban megszokott nevet viszünk tovább.

c, piroklasztit szót használjuk a litológiai név esetében, ami szakmailag helyesen az összefoglaló neve a dominánsan robbanásos vulkánkitörés eredetű kőzeteknek.

d, nem adunk litológiai nevet, csak a földrajzi név jelenik meg a litosztratigráfiai névben

Selmeczi Ildikó vállalta, hogy ebben a kérdésben állásfoglalást kér a Magyar Rétegtani Bizottság többi albizottságától.

Második napirendi pontként a jelenlévők áttekintették a miocén és annál fiatalabb képződmények nevezéktani kérdéseit.

A bazaltokkal kapcsolatban rögzítésre került, hogy a kapcsolódó maar tavi üledékek (Pulai Alginit) a Tapolcai Bazalt Formáció tagozataként kerüljenek leírásra.

Problémát jelentenek a Tokaji-hg felszíni és a Tiszántúl felszín alatti vulkáni képződményei, ahol nincs domináns, geokémiaailag definiálható kőzet, itt az andezit, dácit, riolit képződmények önálló formáció szintű rétegtani egységbe kerülnek besorolásra.-

A korábban használt formáció név (ezeket módosítjuk a fentiek szerint)	Új javaslat a képződmény elnevezésére	Felelős (aki elvállalta)
MIOCÉN		
Salgóvári Bazalt Formáció, svPI-Qp1[svPa2-Qp1]	u.a	Sági Tamás
Tapolcai Bazalt Formáció, taM3-PI [taPa2]	u.a	Harangi Szabolcs
	Pulai Alginit Tagozat <u>ta_pPI</u> <u>[ta_pPa2]</u>	
Keceli Bazalt Formáció, keM3 [kePa1]	u.a	Harangi Szabolcs
Apróhomoki Bazalt Formáció, ahM3 [ahPa1]	<u>átsorolásra kerül a Tokaji Formációcsoportba, a Baskói Formáció Tagozataként (ba_ahM3 [ba_ahPa1])?</u>	Szepesi János
Tokaji Vulkanit Formációcsoport, TM2-3 [TMs2-Pa1]	Tokaji Formációcsoport TM2-3 [TMb-Pa1]	Szepesi János
Baskói Andezit Formáció, baM2 [baMs1]	Baskói Andezit Formáció, baM2-3 [baMs1-Pa1]	Szepesi János
Amadévári Andezit Formáció, aM2-3 [aMs2-Pa1]	Amadévári Andezit Tagozat (ba_aM3 [ba_aPa1])	Szepesi János
Fűzérkajatai Andezit Formáció, fkM2 [fkMb2]	Fűzérkajatai?(ordóvíciumban Porfiroid F.) Andezit Tagozat ba_fm2 [ba_fm2]?	Szepesi János
új formáció	Tarcali Dácit Formáció taM2 [taMb2]	
Vágáshutai Dácit Formáció, vhM2 [vhMb2]	Vágáshutai Dácit Tagozat ta_vM2 [ta_vMb2]	Szepesi János
új formáció	Telkibányai Riolit Formáció tbM2 [tbMb2]	Szepesi János
	Végardói Riolit Tagozat tb_vM2 [tb_vMb2] , Sulyomtetői Riolit Tagozat tb_sM2 [tb_sMb2]	Szepesi János
Hegyaljai Vulkanit Formációcsoport, HM2 [HMs1]	megszűnik	Szepesi János
Csereháti Riolittufa Formáció, csM3 [csPa1]	megszűnik, részben bekerül a Vizsolyi Riolittufa Formációba	
Vizsolyi Riolittufa Formáció, viM2-3 [viM3-Pa1]	Vizsolyi Riolit (Lapilli)tufa Formáció	Szepesi János

<u>Szerencsi Riolittufa Formáció, sM2 [sMs1]</u>	Szerencsi Riolit (Lapilli)tufa Formáció <u>sM2-3 [sMs1-Pa1]</u>	Szepesi János
<u>Erdőbényei Formáció, ebM2-3 [ebMs2-Pa1]</u>	Erdőbényei Tagozat (<u>s_eM2-3 [s_eMs1-Pa1]</u>)	Szepesi János
<u>Sátoraljaújhelyi Riolittufa Formáció, suM2 [sMb2]</u>	Sátoraljaújhelyi Riolit (Lapilli)tufa Formáció <u>s_sM2-3 [s_sMs1-Pa1]</u>	Szepesi János
<u>Nyírségi Vulkanit Formációcsoport, NM2 [NMb2]</u>	<u>Nyírségi Formációcsoport</u>	Szepesi János
<u>új formáció</u>	Barabási Riolit Formáció <u>brM2 [brMb2]</u>	
	Tarpai Dácit Formáció <u>tpM2 [tpMb2]</u>	
	Komorói Andezit Formáció <u>koM2 [koMb2]</u>	
<u>Pásztori Trachit Formáció, pM2-3 [pMb-Pa1]</u>	u.a	Harangi Szabolcs
<u>Harsányi Riolittufa Formáció, haM2-3 [haMb-Pa1]</u>	Tibolddaróci Riolit (Lapilli)tufa Formáció <u>tbM2 [tbMb-s]</u>	Lukács Réka
<u>Galgavölgyi Riolittufa Formáció, gvM2 [gvMs]</u>	megszűnik (Tibolddaróciba olvad)	Lukács Réka
<u>Felnémeti Riolittufa Formáció, fM2 [fMb-s]</u>	megszűnik (Tibolddaróciba olvad)	Lukács Réka
<u>Lénárdaróci Riolittufa Formáció, ldM2 [ldMb2-s1]</u>	megszűnik (Tibolddaróciba olvad)	Lukács Réka
<u>Sajóhídvégi Trachit Formáció, sjM2 [sjMb-s]</u>	ua	
<u>Borsodbalatoni Riodácittufa Formáció, bbM2 [bbMb1]</u>	megszűnik	Lukács Réka
<u>Tari Dácittufa Formáció, tM1 [tMk]</u>	Tari Dácit (Lapilli)tufa Formáció <u>trM2 [trMb]</u>	Lukács Réka
<u>Gyulakeszi Riolittufa Formáció, gM1 [gMo]</u>	Tihaméri Riolit (Lapilli)tufa Formáció <u>tM1 [tMe-o]</u>	Lukács Réka
<u>Istenmezejei Riolittufa Formáció, iM1 [iMe]</u>	Tihaméri Riolit (Lapilli)tufa Formációba sorolva	Lukács Réka
<u>Börzsöny–Visegrádi Formációcsoport, BM2 [BMb]</u>	<u>Börzsöny–Visegrádi Formációcsoport ? kell-e?</u>	Karátson Dávid
<u>új</u>	Börzsönyi Andezit Formáció	Karátson Dávid
<u>Magasbörzsönyi Andezit Formáció, mbM2 [mbMb]</u>	<u>Magasbörzsönyi Andezit Tagozat</u>	Karátson Dávid
<u>Nagyvölgyi Dácittufa Formáció, nvM2 [nvMb]</u>	<u>Nagyvölgyi Dácittufa Tagozat</u>	Karátson Dávid
<u>új</u>	<u>Visegrádi Andezit Formáció vsM2 [vsMb2]</u>	Karátson Dávid
<u>Dobogókői Andezit Formáció, dM2 [dMb2]</u>	<u>Dobogókői Andezit Tagozat vs_dM2 [vs_dMb2]</u>	Karátson Dávid
<u>Holdvilágárki Dácittufa Formáció, hvM2 [hvMb]</u>	<u>Holdvilágárki Dácit Tagozat vs_hM2 [vs_hMb2]</u>	Karátson Dávid
<u>Mátrai Vulkanit Formációcsoport, MM1-2</u>	<u>Mátrai Andezit Formáció mM2 [mMb-s]</u>	Karátson Dávid

[MMk-s]		
<u>Kékesi Andezit Formáció, keM2 [keMb-s]</u>	<u>összevonható a Nagyhársasival tagozatként (elkülönítése nem világos)</u>	Karátson Dávid
<u>Gyöngyössolymosi Riolit Formáció, gyM2 [gMb]</u>	<u>Gyöngyössolymosi Riolit Tagozat m_gM2 [m_gMb]</u>	Karátson Dávid
<u>Nagyhársasi Andezit Formáció, nhM2 [nhMb]</u>	<u>Nagyhársasi Andezit Tagozat m_nM2 [m_nMb]</u>	Karátson Dávid
<u>Csákánykői Andezit Formáció, csM2 [csMb]</u>	<u>Csákánykői Andezit Tagozat m_cm2 [m_cMb]</u>	Karátson Dávid
<u>Karancsi Andezit Formáció, kaM2 [kMb]</u>	<u>Karancsi Andezit Formáció</u>	Harangi Szabolcs
<u>Hasznosi Andezit Formáció, haM1 [haMk]</u>	<u>Cserhádi Andezit Formáció csM1 [csMk]</u>	Józsa Sándor
<u>Mecseki Andezit Formáció, mM1 [mMe-o]</u>	<u>Komlói Andezit Formáció koM1 [koMe-o]</u>	Harangi Szabolcs
<u>Dubicsányi Andezit Formáció, duM2 [duMs]</u>	u.a	Csámer Árpád/Szepesi János
ÚJ Javaslatok		
Bári Leucitit Formáció	Bári Leucitit Formáció bQ1	Harangi Szabolcs
Paksi, Somogyi, Zalai vulkanitok	Madocsi Andezit Formáció ??	Harangi Szabolcs
Bogácsi Dácit (lapilli)tufa Formáció	Bogácsi Dácit (Lapilli)tufa Formáció boM1 [boMk]	Lukács Réka